

ZAKON O PRAVIMA, OBAVEZAMA I ODGOVORNOSTIMA PACIJENATA

Sl. novine FBiH br. 40/2010

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim se zakonom određuju prava, obaveze i odgovornosti pacijenata prilikom korištenja zdravstvene zaštite, način korištenja tih prava, način zaštite i unapređenja tih prava, kao i druga pitanja u vezi sa pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata.

Na prava, obaveze i odgovornosti iz stava 1. ovog člana shodno se primjenjuju propisi o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Pacijentom, u smislu ovoga zakona, smatra se svako lice, bolesno ili zdravo, osigurano ili neosigurano lice, koje zatraži ili kojem se pruža određena mjera ili usluga u cilju očuvanja i unapređenja zdravlja, sprječavanja bolesti, liječenja ili zdravstvene njege i rehabilitacije.

Član 2

Svrha ovog zakona je da se pacijentima u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) omogući jednaka, primjerena, kontinuirana, kvalitetna i bezbjedna zdravstvena zaštita koja se zasniva na partnerskom odnosu pacijenata, kao primaoca zdravstvenih usluga i zdravstvene ustanove, privatne prakse odnosno zdravstvenog radnika ili zdravstvenog saradnika, kao davaoca zdravstvenih usluga.

Partnerski odnos iz stava 1. ovog člana zasniva se na uzajamnom povjerenju i poštivanju između pacijenta i zdravstvene ustanove, privatne prakse odnosno zdravstvenog radnika ili zdravstvenog saradnika, na svim nivoima zdravstvene zaštite, te pravima, obavezama i odgovornostima partnera u ovom odnosu.

Član 3

Zabranjuje se svaki vid diskriminacije na osnovu rase, boje kože, spola, spolne orijentacije, genetskog nasljeđa, jezika, religije ili vjerovanja, političkih i drugih uvjerenja, nacionalnog i socijalnog porijekla, prilikom obavljanja radnji na osnovu ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona.

Član 4

Ovaj zakon i na osnovu njega donijeti propisi podrazumijevaju jednak i ravnopravan odnos oba spola, bez obzira na gramatički rod u kom su u ovom zakonu navedena lica koja mogu biti oba spola.

II. NAČELA

Član 5

Korištenje zdravstvene zaštite, u skladu sa ovim zakonom, bazira se na sljedećim načelima:

- pravu pacijenta na najveće objektivno moguće očuvanje i zaštitu njegovog zdravlja, liječenjem i mjerama prevencije bolesti,
- poštivanju ljudskog dostojanstva pacijenta,
- poštovanju prava na fizički i mentalni integritet pacijenta i ličnu bezbjednost,
- poštovanju zaštite ličnosti pacijenta uključujući poštivanje njegove privatnosti, svjetonazora, te moralnih i vjerskih uvjerenja.

III. PRAVA PACIJENATA

Član 6

Ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona, svakom pacijentu garantuju se prava:

- na dostupnost zdravstvene zaštite, uključujući i pravo na hitnu medicinsku pomoć,
- na informacije,
- na obaviještenost i učestvovanje u postupku liječenja,
- na slobodan izbor,
- na samoodlučivanje i pristanak, uključujući i zaštitu prava pacijenta koji nije sposoban dati pristanak,
- na povjerljivost informacija i privatnost,
- na tajnost podataka,

- na lično dostojanstvo,
- na sprječavanje i olakšavanje patnji i bola,
- na poštovanje pacijentovog vremena,
- na uvid u medicinsku dokumentaciju,
- na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove,
- pacijenta nad kojim se vrši medicinsko istraživanje,
- na preventivne mjere i informisanje o očuvanju zdravlja,
- na prigovor,
- na naknadu štete,
- na prehranu u skladu sa svjetonazorom,
- na održavanje ličnih kontakata,
- na obavljanje vjerskih obreda.

Prava iz stava 1. ovog člana pacijent ostvaruje na osnovu savremene medicinske doktrine, stručnih standarda i normi, te u skladu sa mogućnostima zdravstvenog sistema u Federaciji i uz uslov da prethodno ispunjava svoje obaveze i odgovornosti utvrđene ovim zakonom.

Pravo na dostupnost zdravstvene zaštite

Član 7

Svaki pacijent ima pravo na dostupnu zdravstvenu zaštitu u skladu sa zdravstvenim stanjem i ličnim potrebama, zakonom i u granicama materijalnih mogućnosti sistema zdravstvene zaštite.

Pravo iz stava 1. ovog člana obuhvata i pravo pacijenta na hitnu medicinsku pomoć koju nije moguće uslovljavati statusom zdravstvenog osiguranja.

U postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite pacijent ima pravo na jednak pristup zdravstvenoj zaštiti bez diskriminacija navedenih u članu 3. ovog zakona i bez diskriminacija u odnosu na vrstu oboljenja.

Pacijent koji je žrtva nasilja u porodici ili je pacijent dijete koje je žrtva nasilja, saglasno propisima o zaštiti od nasilja u porodici, ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu u smislu stava 1. ovog člana koja uključuje i zbrinjavanje i liječenje posljedica nasilja na fizičko, mentalno i reproduktivno zdravlje.

Pravo na informacije

Član 8

Svaki pacijent ima pravo na sve vrste informacija o svom zdravlju, svojim pravima i obavezama i načinu kako ih koristi.

Svaki pacijent ima pravo i na informacije o zdravstvenim uslugama koje mu se mogu osigurati u zdravstvenoj ustanovi odnosno privatnoj praksi.

Član 9

Informacije iz člana 8. ovog zakona mogu biti saopštene pacijentu usmeno ili pisano, na razumljivom jeziku za pacijenta, a ako je u pitanju strani državljanin, u pravilu, na njegovom maternjem jeziku ili uz prisustvo ovlaštenog prevodioca, odnosno tumača znakovnog jezika, ako je u pitanju pacijent sa onesposobljenjem.

Ako su informacije iz stava 1. ovog člana saopštene pacijentu pisano, iste moraju biti čitko i jasno napisane.

Razumljivi rječnik iz stava 1. ovog člana podrazumijeva davanje informacija koje su prilagođene obrazovnom nivou, fizičkom, psihičkom i emocionalnom stanju lica kojem se daje savjet odnosno informacija (u daljnjem tekstu: razumljiv rječnik).

Informacije iz stava 1. ovog člana, koje su zdravstvene ustanove i zdravstveni radnici dužni osigurati pacijentima obuhvataju:

a) opšte informacije koje se odnose na zdravstvenu ustanovu, i to:

- vodič za pacijente o zdravstvenoj ustanovi i kućnom redu sa svim kontakt telefonima,
- zakonskim pravima i obavezama pacijenata,
- te druge informacije utvrđene opštim aktom zdravstvene ustanove.

b) posebne informacije koje se odnose na:

- ostvarivanje prava na prigovor pacijenta u vezi postupanja zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika u odnosu na bezbjednost i kvalitet zdravstvene usluge, kao i postupku i rokovima za izražavanje ovog prigovora,
- informacije o anketiranju pacijenata u vezi s njihovim zadovoljstvom zdravstvenim uslugama i o drugim mjerama u okviru sistema poboljšanja kvaliteta u zdravstvenoj ustanovi,
- informacije o provođenju nastave i medicinskih istraživanja i opcijama da se prihvati ili odbije učešće u nastavi i medicinskim istraživanjima.

c) pojedinačne lične informacije koje se odnose na:

- informacije o imenu i prezimenu, stručnom nazivu, naučnom nazivu, ako ga posjeduju, zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika koji učestvuju u liječenju pacijenta i koje moraju biti vidno istaknute u ordinaciji, ambulanti ili na drugom mjestu, gdje se pruža zdravstvena zaštita, kao i na vidnom mjestu na radnoj odjeći zdravstvenog radnika i zdravstvenog saradnika, te pravo da mu se isti lično predstavljaju prije otpočinjanja postupka liječenja,
 - informacije o organizacijskim aspektima njegovog liječenja, načinu zakazivanja pregleda, dijagnostičkih i terapijskih procedura i jasno objašnjenje u slučaju odgađanja ili odustajanja od medicinske mjere,
 - informacije o razlozima za zamjenu zdravstvenog radnika i/ili zdravstvenog saradnika u postupku liječenja,
 - informacije o razlozima za premještanje pacijenta u drugu organizacijsku jedinicu ustanove ili u drugu zdravstvenu ustanovu,
 - informacije o listi čekanja za određene vrste zdravstvenih usluga, načinu formiranja liste čekanja, vremenu čekanja, te pravo pacijenta na obavještenost da je stavljen na listu čekanja,
 - informacije o promociji zdravlja i prevenciji bolesti,
 - pravima iz zdravstvenog osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.
- U informacije iz stava 4. tačka c) ovog člana uključuje se i sadržaj obavještenja iz člana 11. ovog zakona.

Pravo na obavještenje i na učestvovanje u postupku liječenja

Član 10

Radi osiguranja prava na samostalno odlučivanje o liječenju i prava na učestvovanje u postupku liječenja, pacijent ima pravo da od liječnika koji je odgovoran za njegovo liječenje (u daljnjem tekstu: nadležni zdravstveni radnik) blagovremeno dobije obavještenja koja su mu potrebna kako bi donio informiranu odluku da pristane ili ne pristane na predloženu medicinsku mjeru.

Obavještanje pacijenta treba da je dovoljno obuhvatno, tačno i blagovremeno.

Obuhvatnost obavještanja cijeni se u svakom posebnom slučaju prema mogućnosti da pacijent nadležnom zdravstvenom radniku može postavljati pitanja nakon ili u toku obavještanja i na njih dobivati njemu razumljive odgovore.

Tačnost obavještanja zasniva se na spoznatim medicinskim i drugim činjenicama tokom pregleda i liječenja pacijenta.

Blagovremenost obavještenja definiše se kao obavještanje pacijenta o kliničkim nalazima i predloženim medicinskim mjerama, ostavljajući pacijentu najmanje 24 sata od davanja obavještenja, da može razmisliti o svojoj odluci, izuzev u hitnim slučajevima.

Član 11

Obavještenje iz člana 10. ovog zakona treba da obuhvati:

- 1) dijagnozu i prognozu bolesti;
- 2) kratak opis, cilj i korist od predložene medicinske mjere, njezin termin izvođenja;
- 3) vrstu i vjerovatnoću mogućih rizika, bolne i druge sporedne ili trajne posljedice;
- 4) za operativne i druge medicinske zahvate povezane sa većim rizikom ili većim opterećenjem, pacijentu se daju usmena i pisana objašnjenja na razumljiv način, i to liječnik koji će obaviti zahvat, a ako to nije moguće drugi liječnik koji je osposobljen za taj zahvat;
- 5) moguće promjene pacijentovog stanja poslije preduzimanja predložene medicinske mjere, kao i moguće nužne promjene u načinu života pacijenta;
- 6) alternativne metode liječenja sa opisom koristi i rizika svake od alternativnih metoda, uključujući i efekt neliječenja;
- 7) dejstvo lijekova i moguće nuspojave tog dejstva;
- 8) daljnji tok pružanja zdravstvene zaštite koji uključuje druge medicinske mjere i ostalim uslugama koje su na raspolaganju pacijentu, a ne pripadaju isključivo medicinskim mjerama;
- 9) pravo na odlučivanje o preporučenoj medicinskoj mjeri;
- 10) informacije pri otpustu iz bolnice ili druge stacionarne zdravstvene ustanove što uključuje otpusno pismo sa dijagnozom, opisom načina liječenja i zdravstvene njege, te uputama za daljnje liječenje i rehabilitaciju.

Član 12

Obavještenje iz člana 11. ovog zakona, pacijentu daje nadležni zdravstveni radnik na razumljivom rječniku za pacijenta.

Ako je pacijent poslovno nesposobno lice odnosno lice sa duševnim smetnjama u smislu propisa o zaštiti lica sa duševnim smetnjama, obavještenje iz člana 11. ovog zakona daje se u skladu sa njegovom dobi, odnosno fizičkim, mentalnim i psihičkim stanjem.

Ako pacijent ne poznaje jezik koji je u službenoj upotrebi na području zdravstvene ustanove odnosno privatne prakse, u pravilu, se osigurava prevodilac u skladu sa propisima o službenoj upotrebi jezika i pisma, a ako se radi o pacijentu sa onesposobljenjem, kojem se ne može dati usmena informacija na uobičajeni način, u pravilu, se osigurava tumač znakovnog jezika ili ako je neophodna pisana informacija daje se na pismu razumljivom za to lice.

Pacijent sa invaliditetom ima pravo dobiti obavijesti u njemu pristupačnom obliku, prilagođene njegovom obrazovnom nivou, fizičkom, kao i emocionalnom stanju.

Odbijanje prijema obavještenja

Član 13

Obavještenje iz čl. 11. i 12. ovog zakona, nadležni zdravstveni radnik dužan je dati i bez pacijentovog traženja, nakon upoznavanja pacijenta s njegovim pravom na odbijanje primanja obavještenja u smislu člana 14. ovog zakona.

Ako je pacijent dao pristanak, nadležni zdravstveni radnik može obavijesti o njegovom zdravstvenom stanju dati i punoljetnom članu uže porodice pacijenta kojeg odredi pacijent odnosno njegovom zakonskom zastupniku ili staratelju.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, pacijentu se mogu prešutjeti podaci o njegovom zdravstvenom stanju, ako nadležni zdravstveni radnik ocijeni da bi s obzirom na okolnosti takva obavijest prouzrokovala ozbiljnu štetu po zdravlje pacijenta.

U medicinsku dokumentaciju nadležni zdravstveni radnik unosi podatak da je pacijentu, odnosno članu porodice dao obavještenje o podacima iz st. 1. i 2. ovog člana ili razloge za prešućivanje obavijesti iz stava 3. ovog člana.

Član 14

Pacijent koji je sposoban za rasuđivanje, ima pravo pisanom i potpisanom izjavom odbiti prijem obavještenja o prirodni svoga zdravstvenoga stanja i očekivanom ishodu predloženih i/ili preduzetih medicinskih postupaka i mjera.

Izjava iz stava 1. ovog člana ostaje pohranjena u medicinskoj dokumentaciji pacijenta.

Član 15

Pacijent koji je sposoban za rasuđivanje ne može se odreći prava na obaviještenost u slučajevima u kojima mora biti svjestan prirode svoje bolesti, ukoliko bi njegova neobaviještenost ugrozila život i zdravlje drugih ljudi.

Pacijent iz stava 1. ovog člana ima pravo u pisanom obliku ili na bilo koji drugi vjerodostojan način odrediti lice koje će umjesto njega biti obaviješteno.

U slučaju kada pacijent nije odredio lice iz stava 2. ovog člana, nadležni zdravstveni radnik može obavijestiti o zdravstvenom stanju pacijenta, punoljetnog člana uže porodice koji živi sa pacijentom u zajedničkom domaćinstvu, ako je saopštavanje podataka o zdravstvenom stanju pacijenta članu porodice, neophodno radi izbjegavanja njihovog zdravstvenog rizika.

Pacijent odnosno lice koje pacijent odredi ili Član uže porodice pacijenta, ima pravo biti obaviješten na način predviđen u st. 1., 2. i 3. ovog člana, čak i u slučajevima kad pacijentov pristanak nije uslov započinjanja terapije (u hitnim slučajevima).

Pravo na slobodan izbor

Član 16

Svaki pacijent ima pravo na slobodan izbor doktora medicine, odnosno doktora stomatologije u skladu sa teritorijalnom organizacijom zdravstvene zaštite.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, doktor medicine, odnosno doktor stomatologije kojeg pacijent izabere, može pod uslovom da nije u pitanju hitna medicinska pomoć, pacijentov izbor odbiti, i to samo u posebnim slučajevima kada:

- bi liječenje imalo manje uspjeha ili bi bilo nemoguće,
- izbor nije u skladu sa zakonom,
- dođe do gubljenja povjerenja između doktora medicine, odnosno doktora stomatologije i pacijenta.

U slučajevima iz stava 2. ovog člana, doktor medicine odnosno doktor stomatologije dužan je obrazložiti razlog ovog odbijanja i o istom informisati i direktora zdravstvene ustanove odnosno nosioca odobrenja za privatnu praksu kod kojeg je uposlen.

Svaki pacijent ima pravo na slobodan izbor predloženih medicinskih postupaka i mjera, u skladu sa zakonom, na osnovu odgovarajućih obavijesti o mogućim rizicima i posljedicama po zdravlje pacijenta.

Pravo na samoodlučivanje i pristanak

Član 17

Pacijent ima pravo da slobodno odlučuje o svemu što se tiče njegovog života i zdravlja, osim u slučajevima kada to direktno ugrožava život i zdravlje drugih.

Pravo iz stava 1. ovog člana ne podrazumijeva eutanaziju.

Bez pristanka pacijenta ne smije se, po pravilu, nad njim preduzeti nikakva medicinska mjera.

Medicinska mjera protivno volje pacijenta, odnosno roditelja, staratelja ili zakonskog zastupnika poslovno nesposobnog pacijenta, može se preduzeti samo u izuzetnim slučajevima koji su utvrđeni zakonom i koji su u skladu sa liječničkom etikom.

Medicinska mjera protivno volji pacijenta, odnosno roditelja, staratelja ili zakonskog zastupnika poslovno nesposobnog pacijenta, može se preduzeti i u provođenju tjelesnog pregleda i drugih radnji za potrebe krivičnog postupka, odnosno obaveznog psihijatrijskog vještačenja u slučaju sumnje da je isključena odnosno smanjena računljivost osumnjičenog odnosno optuženog za krivično djelo, saglasno propisima o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 18

Pacijent daje pristanak na predloženu određenu medicinsku mjeru izričito, usmenim ili pisanim putem.

Pisani pristanak pacijenta obavezan je za invazivne dijagnostičke zahvate i operativne zahvate.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, pristanak može biti dat i za više medicinskih usluga, ako predstavljaju funkcionalnu cjelinu u okviru postupka liječenja.

Pristanak kome nije prethodilo potrebno obavještenje u skladu sa čl. 10., 11. i 12. ovog zakona ne obavezuje, a nadležni zdravstveni radnik koji preduzme medicinsku mjeru u tom slučaju snosi rizik za štetne posljedice.

Pristanak na predloženu medicinsku mjeru pacijent može usmeno opozvati sve dok ne započne njeno izvođenje.

Pacijent ima pravo da odredi lice koje će u njegovu ime dati pristanak, odnosno koje će biti obaviješteno umjesto pacijenta o preduzimanju medicinskih mjera, u slučaju da pacijent postane nesposoban da donese odluku o pristanku.

Član 19

Pacijent ima pravo da predloženu medicinsku mjeru odbije, izuzev u slučaju kada se njome spašava ili održava njegov život ili bi se nepreduzimanjem iste ugrozio život ili zdravlje drugih ljudi.

Nadležni zdravstveni radnik dužan je da pacijentu ukaže na posljedice njegove odluke o odbijanju predložene medicinske mjere i da o tome od pacijenta zatraži pisanu izjavu koja se čuva u medicinskoj dokumentaciji o liječenju, a ako pacijent odbije davanje pisane izjave, o tome će se sačiniti službena zabilješka.

U medicinsku dokumentaciju nadležni zdravstveni radnik upisuje podatak o pristanku pacijenta na predloženu medicinsku mjeru, kao i o odbijanju te mjere.

Pacijent u svako doba može povući svoju izjavu o odbijanju medicinske mjere, ne trpeći pritom ograničenja svojih prava.

Obrazac saglasnosti odnosno pristanka pacijenta na predloženu medicinsku mjeru, te obrazac izjave o odbijanju pojedine medicinske mjere pravilnikom propisuje federalni ministar zdravstva (u daljnjem tekstu: federalni ministar).

Član 20

Nad pacijentom koji je bez svijesti ili iz drugih razloga nije u stanju da saopšti svoj pristanak, hitna medicinska mjera može se preduzeti i bez njegove saglasnosti odnosno saglasnosti staratelja ili zakonskog zastupnika, ukoliko bi nepreduzimanje takve mjere dodatno ugrozilo ili oštetilo zdravlje pacijenta odnosno ugrozilo njegov život.

Ako je pacijent bez svijesti ili iz drugih razloga nije u stanju da saopšti svoj pristanak, a roditelj, zakonski zastupnik ili staratelj nije dostupan, hitna medicinska mjera nad njim u zdravstvenoj ustanovi može se preduzeti na osnovu konzilijarnog nalaza.

Postupak i način rada liječničkog konzilija utvrđuje se pravilnikom federalnog ministra.

Član 21

Ako se tokom invanzivnog operativnog zahvata pojavi potreba za proširenjem operativnog zahvata koji se nije mogao pretpostaviti, u nedostatku pacijentovog pristanka odnosno pristanka roditelja, zakonskog zastupnika ili staratelja na obavljanje tog proširenog operativnog zahvata, prošireni operativni zahvat se može obaviti ako:

- to zahtjeva hitnost stanja pacijenta,
- bi njegovo neobavljanje dovelo do trajnog oštećenja zdravlja odnosno značilo akutnu prijetnju životu pacijenta,
- bi njegovo neobavljanje na pacijentu imalo daljnje moguće zdravstvene probleme kojima bi se pacijent mogao izvrnuti, u slučaju nepreduzimanja neke za njega, u tom trenutku korisne medicinske procedure.

U slučajevima iz stava 1. ovog člana ima se smatrati da je pribavljen pretpostavljeni pristanak na proširenje operativnog zahvata od pacijenta ili pretpostavljeni pristanak njegovog roditelja, zakonskog zastupnika ili staratelja.

Zaštita pacijenta koji nije sposoban dati pristanak

Član 22

Ako je pacijent maloljetan ili je pacijent lice lišeno poslovne sposobnosti, medicinska mjera nad njim može se preduzeti uz obavještenje i pristanak njegovog roditelja, zakonskog zastupnika ili staratelja.

Maloljetni pacijent odnosno pacijent koji je lišen poslovne sposobnosti, treba i sam da bude uključen u donošenje odluke o pristanku na predloženu medicinsku mjeru, u skladu sa njegovom zrelošću i sposobnošću za rasuđivanje.

Na zaštitu prava pacijenta sa duševnim smetnjama shodno se primjenjuju propisi o zaštiti lica sa duševnim smetnjama.

Pacijent sa invaliditetom prihvaća medicinsku mjeru iskazivanjem pristanka u njemu pristupačnom obliku, prilagođen njegovom obrazovnom nivou, fizičkom i psihičkom, kao i emocionalnom stanju.

Dijete koje je navršilo 15. godinu života i koje je sposobno za rasuđivanje može samo dati pristanak na predloženu medicinsku mjeru, izuzev ako se radi o invanzivnim dijagnostičkim i terapijskim procedurama, operativnom zahvatu i prekidu trudnoće.

Ukoliko se radi o operativnim zahvatima ili prekidu trudnoće djeteta koje je navršilo 15. godinu života, mora biti konsultirano i zatraženo njegovo mišljenje u skladu sa njegovom sposobnošću i zrelošću rasuđivanja.

Ako su interesi pacijenta iz st. 1. i 2. ovoga člana i njegovog roditelja, zakonskog zastupnika odnosno staratelja suprotstavljeni, nadležni zdravstveni radnik je dužan odmah o tome obavijestiti nadležni centar za socijalni rad.

Član 23

Pristanak pacijenta u pisanom obliku obavezan je za upotrebu bilo kojih njegovih, za života odstranjenih ćelija, tkiva, organa ili dijelova tijela u svrhu zahvata koji nije povezan sa pružanjem zdravstvene zaštite njemu samome. Pacijentov pristanak neće biti tražen za uništavanje ovih materijala na uobičajeni način.

Na postupanje sa organima i tkivima pacijenta kao živog davaoca, a u svrhu liječenja drugog pacijenta, shodno se primjenjuju propisi o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja.

Član 24

Pacijent ima pravo da ne dozvoli bilo koji postupak s njegovim mrtvim tijelom koji se odnosi na obdukciju, a saglasno propisima o zdravstvenoj zaštiti, izuzev u slučajevima kada je obdukcija obavezna, kao i u slučajevima predviđenim propisima o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Pacijent ima pravo da ne dozvoli bilo koji postupak s njegovim mrtvim tijelom u svrhu istraživanja i edukacije, a saglasno propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Na postupanje sa organima i tkivima pacijenta nakon njegove smrti, a u svrhu liječenja drugog pacijenta, shodno se primjenjuju propisi o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja.

Pravo na povjerljivost informacija i privatnost

Član 25

Svaki pacijent ima pravo na povjerljivost svih ličnih informacija koje je saopštio nadležnom zdravstvenom radniku, uključujući i one koje se odnose na njegovo stanje zdravlja i potencijalne dijagnostičke i terapijske procedure, pa i nakon pacijentove smrti.

Zabranjeno je da nadležni zdravstveni radnik saopšti drugim licima lične podatke o pacijentu iz stava 1. ovog člana, izuzev u slučajevima predviđenim u članu 36. ovog zakona.

Član 26

Pacijent ima pravo na zaštitu svoje privatnosti tokom provođenja dijagnostičkih ispitivanja, posjeta doktoru medicine odnosno doktoru stomatologije ili specijalisti i medicinsko-hirurškom liječenju u cjelini.

Pregledu pacijenta i preduzimanju medicinskih mjera nad njim smiju prisustvovati samo zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici koji su uključeni u njegov tretman.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, pacijent ima pravo zatražiti da pregledu i izvođenju medicinskih postupaka prisustvuju članovi njegove porodice ili lica koja on odredi, dok pri pregledu djece do 15. godine života odnosno lica lišenih poslovne sposobnosti, obavezno prisustvuje jedan od roditelja, a ako ih dijete nema obavezno prisustvuje zakonski zastupnik ili staratelj.

Zdravstvene ustanove odnosno zdravstveni radnici trebaju osigurati zvučnu i vizuelnu privatnost pacijenata prilikom pregleda i izvođenja medicinskih postupaka, osim u hitnim slučajevima.

Pravo na tajnost podataka

Član 27

Podaci iz medicinske dokumentacije spadaju u lične podatke o pacijentu i predstavljaju službenu tajnu.

U lične podatke iz stava 1. ovog člana, spadaju svi identifikacijski i identifikirajući podaci o njegovom zdravstvenom i medicinskom stanju, dijagnozi, prognozi i liječenju, te podaci o ljudskim supstancama na osnovu kojih se može utvrditi identitet lica, kao i doznake za bolovanje koje se uručuju poslodavcu u zatvorenoj koverti.

Član 28

S ciljem zaštite tajnosti podataka iz člana 27. ovog zakona, zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici, kao i druga lica zaposlena u zdravstvenim ustanovama, privatnoj praksi, odnosno zavodu zdravstvenog osiguranja kod kojeg je pacijent zdravstveno osiguran, a kojima su ti podaci dostupni i potrebni radi ostvarivanja zakonom utvrđenih nadležnosti, kao i ovlašteni ocjenjivači vanjske provjere kvaliteta u zdravstvenoj ustanovi ili privatnoj praksi, koji obavljaju provjeru kvaliteta u postupku akreditacije saglasno propisima o sistemu poboljšanja kvaliteta, bezbjednosti i o akreditaciji u zdravstvu, obavezuju se da lične podatke o pacijentu i njegovom zdravstvenom stanju čuvaju kao službenu tajnu.

Dužnost čuvanja tajnosti podataka iz člana 27. ovog zakona, obaveza je i lica koja učestvuju u izradi i objavljivanju stručnih i naučnih radova, u marketinškim materijalima zdravstvenih ustanova, kao i lica koja učestvuju u nastavnom procesu u zdravstvenim ustanovama i tom prilikom dođu u posjed ličnih podataka o pacijentu i njegovom zdravstvenom stanju.

Prilikom obrade ličnih podataka i posebnih kategorija podataka, zdravstvene ustanove, privatne prakse, pravna i fizička lica iz st. 1. i 2. ovog člana dužna su primjenjivati propis o zaštiti ličnih podataka.

Dužnosti čuvanja tajnosti podataka, fizička lica iz st. 1. i 2. ovog člana, mogu biti oslobođeni samo na osnovu pisanog ili drugog jasno i nedvosmisleno izrečenog pristanka pacijenta ili u slučajevima predviđenim propisima o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kao i propisima o parničnom postupku.

Član 29

Pravo na tajnost ličnih podataka pacijenta proširuje se i na njegovo pravo da nakon svoje smrti ograniči korištenje takvih informacija samo na lica koja pacijent za života odredi, u smislu člana 36. ovog zakona.

Ako pacijent svojom voljom to nije odredio, pravo na uvid u lične podatke umrlog pacijenta imaju samo pacijentovi nasljednici u smislu propisa o nasljeđivanju.

Pacijentovi nasljednici iz stava 2. ovog člana ostvaruju pravo na uvid u lične podatke umrlog pacijenta prema slijedećem isključivom redoslijedu:

- bračni partner, vanbračni partner,
- punoljetna djeca,
- roditelji ili usvojitelji.

Pravo na lično dostojanstvo

Član 30

U svim okolnostima pružanja i korištenja zdravstvene zaštite, svaki pacijent ima pravo na zaštitu svog dostojanstva, te fizičkog i psihičkog integriteta, uz poštovanje svoje ličnosti, intimnosti, svjetonazora, moralnih i vjerskih uvjerenja.

Zdravstveni radnici trebaju tretirati pacijente s ljubaznošću, poštujući njihovo lično dostojanstvo.

Pravo na sprječavanje i olakšavanje patnji i boli

Član 31

Svaki pacijent ima pravo na najviši nivo olakšavanja svoje patnje i boli saglasno opšteprihvaćenim stručnim standardima i etičkim načelima, što podrazumijeva terapiju bola i humanu palijativnu zaštitu u posljednjem stadiju bolesti.

Pravo iz stava 1. ovog člana ne podrazumijeva eutanaziju.

Pravo na poštovanje pacijentovog vremena

Član 32

Pacijenta se može staviti na liste čekanja za određene vrste zdravstvenih usluga samo iz razumnih razloga i na razumno vrijeme.

Liste čekanja iz stava 1. ovog člana utvrđuju se za određene vrste zdravstvenih usluga koje nisu hitne, u zavisnosti od medicinskih indikacija i zdravstvenog stanja pacijenta, kao i datuma javljanja zdravstvenoj ustanovi, s tim da vrijeme čekanja ne može biti takvo da ugrozi zdravlje ili život pacijenta.

Zdravstvena ustanova odnosno nadležni zavod zdravstvenog osiguranja obavezni su pisano obavijestiti pacijenta da je stavljen na listu čekanja, na kojoj je rednoj poziciji na toj listi na dan prijema obavještenja i na koji način će o tome biti obaviješten.

Pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju

Član 33

Pacijent ima pravo uvida u svoju medicinsku dokumentaciju, te u pojedinačne i ukupne troškove svog liječenja.

U slučaju kada je pacijent dijete ili je pacijent lice lišeno poslovne sposobnosti, pravo uvida u medicinsku dokumentaciju imaju roditelji, zakonski zastupnik odnosno staratelj.

Članovi uže porodice pacijenta koji žive u zajedničkom domaćinstvu, imaju pravo uvida u medicinsku dokumentaciju svog člana porodice, ako su ti podaci od značaja za njihovo liječenje.

Pravo iz st. 1. i 2. ovog člana uključuje i pravo pacijenta na određene ispravke ili brisanje teksta koji ga pogrešno ili subjektivno opisuju kao ličnost ili dio teksta koji materijalno nije tačan ili nije bitan za njegu i liječenje.

Izuzetno, od stava 4. ovog člana, pogrešni podaci o pruženoj zdravstvenoj zaštiti ne smiju se brisati nego ih se ispravlja tako da je uvijek moguće rekonstruisati podatke koji su prvobitno bili uneseni.

Član 34

Nadležni zdravstveni radnik dužan je da tačno, uredno i blagovremeno vodi medicinsku dokumentaciju, u skladu sa zakonom i da evidentira sve medicinske mjere koje su preduzete nad pacijentom, a posebno anamnezu, dijagnozu, dijagnostičke mjere, terapiju i rezultat terapije, kao i savjete date pacijentu.

Medicinskom dokumentacijom raspolaže zdravstvena ustanova odnosno privatna praksa, a pacijent ima pravo uvida u podatke koji se u njoj nalaze, te pravo dobiti prepis medicinske dokumentacije ukoliko je to zahtijevano u pisanoj formi.

Medicinska dokumentacija i podaci iz nje se ne smiju koristiti u pacijentu nepoznate svrhe i/ili bez njegove saglasnosti, osim za provođenje i izvršenje statističkih istraživanja u oblasti zdravstva saglasno posebnim propisima o evidencijama u oblasti zdravstva.

Izuzetno, od stava 3. ovog člana, nadležni zdravstveni radnik zadužen za daljnje liječenje i njegu pacijenta obavezan je zatražiti i biti obaviješten o podacima iz pacijentove medicinske dokumentacije, da nepoznavanje tih podataka ne bi dovelo do pogoršanja zdravstvenog stanja pacijenta.

Član 35

Podaci iz medicinske dokumentacije pacijenta, odnosno iz zdravstvene evidencije, mogu se dostavljati i bez pacijentove saglasnosti, na uvid, u obliku zapisa, odnosno izvoda iz medicinske dokumentacije, a na zahtjev suda, drugog organa kada je to propisano zakonom, kada to zahtjeva zaštita života drugih ljudi, te fizička bezbjednost i zdravlje drugih ljudi, kao i u drugim slučajevima predviđenim propisima o zaštiti ličnih podataka koji regulišu izuzetke obrade ličnih podataka odnosno posebne kategorije ličnih podataka, bez saglasnosti pacijenta. Podaci iz stava 1. ovog člana dostavljaju se kao službena tajna.

Član 36

U slučaju smrti pacijenta, pacijentovo pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju ostvaruju pacijentovi nasljednici, koji imaju pravo biti upoznati s podacima iz medicinske dokumentacije koji jesu ili mogu biti u vezi s uzrokom smrti i sa medicinskim postupcima prije nastupanja smrti.

Uvid u medicinsku dokumentaciju pacijentovog nasljednika iz stava 1. ovog člana, uključuje pored prava na pristup medicinskoj dokumentaciji i pravo na dobivanje njezine kopije.

Pacijentovi nasljednici iz stava 1. ovog člana ostvaruju pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju prema redoslijedu utvrđenom u članu 29. stav 3. ovog zakona.

Pravo pacijenta na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove

Član 37

Pacijent ima pravo samovoljno napustiti stacionarnu zdravstvenu ustanovu, osim u slučajevima propisanim posebnim zakonima i u slučaju kada bi to moglo štetiti zdravlju i bezbjednosti drugih lica.

O namjeri napuštanja ustanove iz stava 1. ovog člana pacijent mora dati pisanu izjavu ili usmenu izjavu pred dva, istovremeno prisutna svjedoka, koji potpisuju izjavu o namjeri pacijenta da napusti ustanovu, uprkos opomeni nadležnog zdravstvenog radnika da time može ugroziti svoje zdravlje.

Pisane izjave iz stava 2. ovog člana prilažu se u medicinsku dokumentaciju pacijenta.

Podatak o samovoljnom napuštanju zdravstvene ustanove, bez najave, nadležni zdravstveni radnik dužan je odmah upisati u medicinsku dokumentaciju pacijenta.

Ako to nalaže zdravstveno stanje pacijenta, nadležni zdravstveni radnik dužan je obavijestiti lice iz člana 13. stav 2. ovog zakona o napuštanju zdravstvene ustanove bez najave, a nadležne organe, u slučajevima određenim posebnim propisima.

Ako je pacijent nesposoban za rasuđivanje, odnosno maloljetan, nadležni zdravstveni radnik dužan je obavijestiti o njegovom samovoljnom napuštanju zdravstvene ustanove, njegovog roditelja, staratelja odnosno zakonskog zastupnika.

Pravo pacijenta nad kojim se vrši medicinsko istraživanje

Član 38

Za medicinsko i naučno istraživanje nad pacijentom, kliničko ispitivanje lijekova i medicinskih sredstava na pacijentu, kao i njegovo uključivanje u medicinsku nastavu, nužan je izričit pristanak obaviještenog pacijenta.

Pristanak iz stava 1. ovog člana daje se u pisanom obliku, na pismu razumljivom pacijentu, nakon što se pacijent saglasi da je dovoljno iscrpno, tačno i blagovremeno obaviješten o smislu, cilju, postupcima, očekivanim rezultatima, mogućim rizicima, kao i o neželjenim posljedicama medicinskog i naučnog istraživanja, kliničkog ispitivanja lijekova i medicinskih sredstava, kao i medicinske nastave.

Za maloljetnog pacijenta odnosno poslovno nesposobnog pacijenta pristanak iz stava 1. ovog člana daje njegov roditelj, zakonski zastupnik ili staratelj, pri čemu se mora uzeti u obzir i mišljenje maloljetnog odnosno poslovno nesposobnog pacijenta.

Pacijent odnosno njegov roditelj, zakonski zastupnik ili staratelj, mora biti posebno upozoren da je slobodan da istraživanje odnosno učestvovanje u nastavi iz stava 1. ovog člana, odbije i da dati pristanak opozove u svako vrijeme.

Na prava pacijenta sa duševnim smetnjama nad kojim se vrši istraživanje iz stava 1. ovog člana, shodno se primjenjuju propisi o zaštiti lica sa duševnim smetnjama.

Na prava pacijenta koji učestvuje u kliničkim ispitivanjima lijekova i medicinskih sredstava shodno se primjenjuju propisi o lijekovima i medicinskim sredstvima.

U slučaju anketiranja o rizičnim ponašanjima koje može biti praćeno manjom medicinskom mjerom (uzimanje manje količine krvi na uzorkovanje) djeteta koje je navršilo 15. godinu života i koje je sposobno za rasuđivanje može samo dati pristanak na predloženo anketiranje i uzimanje krvi za uzorkovanje.

Član 39

Pacijent koji zbog medicinskog i naučnog istraživanja, odnosno kliničkog ispitivanja lijekova i medicinskih sredstava, kao i zbog učestvovanja u medicinskoj nastavi, pretrpi štetu na svom tijelu ili zdravlju ima pravo na naknadu štete od zdravstvene ustanove ili naručioca ovih istraživanja, ako je nastala šteta posljedica tog istraživanja odnosno ispitivanja, kao i učestvovanja u nastavi u skladu sa zakonom.

U slučaju smrti pacijenta iz stava 1. ovog člana, pravo na naknadu štete ostvaruju pacijentovi nasljednici.

Pacijentovi nasljednici iz stava 2. ovog člana ostvaruju pravo na naknadu štete prema redoslijedu utvrđenom u članu 29. stav 3. ovog zakona.

Pacijent ima pravo na naknadu koja mu pripada kao dobrovoljnom učesniku istraživanja i nastave iz stava 1. člana 38. ovog zakona.

Pravo na preventivne mjere i informisanje o očuvanju zdravlja

Član 40

Pacijent ima pravo na preventivne mjere i informacije koje su potrebne za očuvanje zdravlja i sticanje zdravih životnih navika, kao i informacije o rizičnim ponašanjima i štetnim faktorima životne i radne okoline, koji mogu imati negativne posljedice po zdravlje.

Preventivne mjere i informacije iz stava 1. ovog člana ostvaruju se na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, saglasno propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Pacijent ima pravo da bude obaviješten o zaštiti svog zdravlja za slučaj izbijanja epidemija i prirodnih i drugih nesreća, kada se proglašuje stanje prirodne i druge nesreće od strane nadležnog organa.

Informacije iz st. 1., 2. i 3. ovog člana dužni su pružiti pacijentu zdravstveni radnici, zdravstvene ustanove, nadležni organi vlasti svih nivoa vlasti odgovorni za zdravstvo i postupanje u slučaju prirodnih i drugih nesreća, kada se proglašuje stanje prirodne i druge nesreće od strane nadležnog organa.

Davanje informacija iz st. 1., 2. i 3. ovog člana, nije uslovljeno prethodnim zahtjevom pacijenta za ovim informacijama.

Pacijent koji je žrtva nasilja u porodici ili je pacijent djeteta koje je žrtva nasilja, saglasno propisima o zaštiti od nasilja u porodici, ostvaruje pravo na preventivne mjere i informacije s ciljem očuvanja fizičkog i psihičkog zdravlja, saglasno posebnim propisima iz ove oblasti.

Pravo na prigovor

Član 41

Pacijent kome je uskraćeno pravo na zdravstvenu zaštitu, odnosno pacijent koji nije zadovoljan pruženom zdravstvenom uslugom, odnosno postupkom zdravstvenog ili drugog radnika zdravstvene ustanove, može podnijeti prigovor direktoru zdravstvene ustanove odnosno nosiocu odobrenja za privatnu praksu.

Prigovor se podnosi neposredno ili pisanim putem.

O podnijetom prigovoru pacijenta direktor bez odlaganja pribavlja izjašnjenje komisije za prigovore pacijenta zdravstvene ustanove iz člana 62. ovog zakona, koja utvrđuje sve bitne okolnosti i činjenice iznijete u prigovoru, i to najkasnije u roku od tri dana od dana podnijetog prigovora.

Izjašnjenje iz stava 3. ovog člana dostavlja se bez odlaganja direktoru zdravstvene ustanove.

Direktor zdravstvene ustanove, odnosno nosilac odobrenja za privatnu praksu, najkasnije u roku sedam dana od dana podnošenja prigovora, donosi odluku.

Član 42

Pacijent koji nije zadovoljan odlukom direktora zdravstvene ustanove, odnosno nosioca odobrenja za privatnu praksu, ima pravo zaštitu svojih prava zatražiti kod nadležnog ministra zdravstva, u roku od 15 dana od dana prijema odluke.

Ukoliko se prigovor iz stava 1. ovog člana ulaže na odluku direktora zdravstvene ustanove čiji je osnivač odnosno suosnivač Federacija, rješavanje prigovora je u nadležnosti federalnog ministra, a ukoliko se prigovor ulaže protiv odluke direktora zdravstvene ustanove čiji je osnivač kanton odnosno općina, ili direktora zdravstvene ustanove u privatnom odnosno mješovitom vlasništvu, kao nosioca odobrenja za privatnu praksu, rješavanje prigovora je u nadležnosti kantonalnog ministra zdravstva (u daljnjem tekstu: kantonalni ministar).

Član 43

Protiv konačnog rješenja nadležnog ministra zdravstva iz člana 42. stav 2. ovog zakona, pacijent može tražiti zaštitu svojih prava kod nadležnog suda u skladu sa zakonom.

Prije otpočinjanja sudskog postupka, odnosno u toku sudskog postupka iz stava 1. ovog člana, pacijent zaštitu svojih prava može ostvariti i u postupku medijacije, saglasno propisima o postupku medijacije.

Pravo na naknadu štete

Član 44

Pacijent koji zbog stručne greške zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika, u ostvarivanju zdravstvene zaštite pretrpi štetu na svom tijelu ili se stručnom greškom prouzrokuje pogoršanje njegovog zdravstvenog stanja, ima pravo na naknadu štete u skladu sa zakonom.

U slučaju smrti pacijenta zbog dokazane stručne greške zdravstvenog radnika odnosno zdravstvenog saradnika, pravo naknade štete ostvaruju pacijentovi nasljednici.

Pacijentovi nasljednici iz stava 2. ovog člana ostvaruju pravo na naknadu štete prema redoslijedu utvrđenom u članu 29. stav 3. ovog zakona.

Pravo na naknadu štete ne može se unaprijed isključiti ili ograničiti.

Pravo na prehranu u skladu sa svojim svjetonazorom

Član 45

Pacijent za vrijeme boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ima pravo na prehranu u skladu sa svojim svjetonazorom.

Pravo na održavanje ličnih kontakata

Član 46

Tokom boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi pacijent ima pravo primanja posjetioca saglasno kućnom redu zdravstvene ustanove, te pravo zabraniti posjete određenom licu ili licima.

Pravo na obavljanje vjerskih obreda

Član 47

Pacijent za vrijeme boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi, u pravilu, može ostvariti pravo na obavljanje vjerskih obreda, u za to predviđenom prostoru, uključujući i pravo opremanja u mrtvačnici u slučaju smrti, uz primjenu vjerskih obreda - odvojeno po konfesijama, saglasno prostornim mogućnostima zdravstvene ustanove.

IV. OBAVEZE I ODGOVORNOSTI PACIJENATA

Član 48

Obaveze i odgovornosti pacijenta, u kontekstu odredbi ovog zakona, odnose se na:

- lično zdravlje,
- druge korisnike zdravstvenih usluga,
- zdravstvene radnike i zdravstvene saradnike koji osiguravaju i omogućuju zdravstvene usluge,
- širu društvenu zajednicu.

Na obaveze i odgovornosti pacijenta iz stava 1. ovog člana shodno se primjenjuju propisi o obligacijama.

Odgovornost pacijenata za lično zdravlje

Član 49

Pacijent je obavezan odgovorno se odnositi prema svom zdravlju, te aktivno učestvovati pri zaštiti, očuvanju i unapređenju svoga zdravlja.

Pacijent je obavezan pri ostvarivanju zdravstvene zaštite pridržavati se uputstava i preduzetih mjera propisane terapije od strane nadležnog zdravstvenog radnika.

U obaveze pacijenta iz st. 1. i 2. ovog člana uključuje se i podvrgavanje posebnim mjerama za sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti u smislu propisa o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

Član 50

U slučaju da pacijent zahtijeva prekid liječenja i pored upozorenja nadležnog zdravstvenog radnika na moguće posljedice zbog ovakve odluke, o tome daje pisanu izjavu i treba biti svjestan svih posljedica svoje odluke.

Ako odbije davanje pisane izjave, o tome će nadležni zdravstveni radnik sačiniti službenu zabilješku koja se upisuje i čuva u medicinskoj dokumentaciji pacijenta.

Odgovornost pacijenata prema drugim korisnicima zdravstvenih usluga

Član 51

Svaki pacijent je obavezan poštovati ljudska prava, te prava pacijenata određena ovim zakonom, na način da drugim pacijentima namjerno ne onemogućava korištenja istih prava.

Član 52

Zabranjeno je ometanje zdravstvenih radnika odnosno zdravstvenih saradnika prilikom pružanja zdravstvene zaštite drugom pacijentu.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, osoblje zdravstvene ustanove upozorit će pacijenta koji ometa zdravstvenog radnika odnosno zdravstvenog saradnika da u protivnom podliježe odgovornosti u skladu sa ovim zakonom

Član 53

U slučaju kršenja odredbi čl. 51. i 52. ovog zakona, zdravstvena ustanova odnosno privatna praksa nema pravo uskratiti daljnje liječenje pacijenta koji ugrožava prava drugih pacijenata odnosno ometa zdravstvenog radnika odnosno zdravstvenog saradnika prilikom pružanja zdravstvene zaštite drugom pacijentu.

Zdravstvena ustanova i privatna praksa imaju pravo pokrenuti postupak kod nadležnog suda radi utvrđivanja prekršajne odgovornosti pacijenta, u slučaju opravdane sumnje, da postoji kršenje odredbi iz čl. 51. i 52. ovog zakona.

Odgovornost pacijenata prema zdravstvenim radnicima i drugim licima koja osiguravaju i omogućuju zdravstvene usluge

Član 54

Pacijent je obavezan u potpunosti informisati nadležnog zdravstvenog radnika i dati istinite podatke o svom zdravstvenom stanju, promjeni adrese i telefonskog broja.

Član 55

Pacijent je obavezan informisati nadležnu zdravstvenu ustanovu odnosno privatnu praksu o otkazivanju termina za naručene preglede i medicinske postupke.

Član 56

Pacijent je obavezan poštivati kućni red zdravstvene ustanove regulisan opštim aktima zdravstvene ustanove o uslovima boravka i ponašanja u njoj.

Član 57

Pacijent je dužan uvažavati obaveze zdravstvenog osoblja prema drugim pacijentima, tako da ne ometa njihov rad, izbjegavajući na taj način da ih dovodi u situacije da počine profesionalnu grešku za koju mogu odgovarati saglasno posebnom zakonu.

Član 58

Pacijent je obavezan pri ostvarivanju zdravstvene zaštite u zdravstvenoj ustanovi, odnosno privatnoj praksi, prihvatiti predloženi oblik medicinskog tretmana koji osigurava zaštitu zdravlja osoblja koje mu taj tretman pruža.

Odgovornost pacijenata prema široj društvenoj zajednici

Član 59

Ukoliko pacijent boluje od bolesti koja može uticati na zdravlje i život drugih ljudi ne smije niti jednim svojim postupkom izazvati opasnost po zdravlje i život drugih ljudi u široj društvenoj zajednici.

U slučaju da se radi o maloljetnom pacijentu ili poslovno nesposobnom pacijentu, za ponašanje pacijenta u skladu sa savjetima i preporukama nadležnog zdravstvenog radnika, odgovoran je roditelj, staratelj odnosno zakonski zastupnik.

Član 60

Ako se pacijent ne pridržava obaveza iz čl. 49., 51., 52., 54., 55., 56., 57. i 58. ovog zakona, nadležni zdravstveni radnik može otkazati pružanje daljnje zdravstvene zaštite pacijentu, izuzev hitne medicinske pomoći, s tim da je dužan u medicinsku dokumentaciju pacijenta unijeti razloge za odbijanje pružanja zdravstvene zaštite, te o tome obavijestiti direktora zdravstvene ustanove, odnosno nosioca odobrenja privatne prakse.

Nadležni zdravstveni radnik ne može otkazati zdravstvenu zaštitu pacijentu u slučaju pojave zarazne ili psihičke bolesti kod pacijenta, čije bi neliječenje moglo ugroziti zdravlje i život drugih ljudi, kao i širu društvenu zajednicu.

Ako se pacijent ne pridržava obaveza iz člana 59. ovog zakona, direktor zdravstvene ustanove, odnosno nosilac odobrenja privatne prakse dužan je o tome obavijestiti ministarstvo unutrašnjih poslova, nadležno prema mjestu stanovanja pacijenta, saglasno posebnom zakonu.

V. OSIGURANJE ZAŠTITE PRAVA PACIJENATA U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ODNOSNO PRIVATNIM PRAKSAMA

Član 61

Radi osiguranja primjene i praćenja poštivanja prava pacijenata, zdravstvene ustanove dužne su formirati Komisiju za prigovore pacijenata (u daljnjem tekstu: Komisija).

Prilikom formiranja Komisije iz stava 1. ovog člana poštovat će se princip odražavanja ravnopravne zastupljenosti oba spola.

Mandat, način izbora, kao i način finansiranja Komisije iz stava 1. ovog člana uređuje se statutom zdravstvene ustanove.

Dvije ili više zdravstvenih ustanova mogu imenovati zajedničku Komisiju iz stava 1. ovog člana.

Određbe ovog člana shodno se primjenjuju i na privatnu praksu, tako da je ista obavezna osigurati u svom radu obavljanje poslova i zadataka Komisije iz stava 1. ovog člana.

Član 62

Komisiju imenuje direktor zdravstvene ustanove.

Djelokrug rada Komisije je:

- blagovremeno razmatra prigovore pacijenata i sačinjava izjašnjenja na izjavljene prigovore za direktora zdravstvene ustanove,
- vodi evidencije o vrstama i učestalosti prigovora po organizacionim jedinicama i na nivou cijele zdravstvene ustanove,

- analizira statistiku prigovora i izvlači pouke za praksu,
- prati aktivnosti na unapređenju zaštite i poštivanja prava pacijenata na nivou zdravstvene ustanove kao rezultat prigovora,
- analizira pohvale i sugestije pacijenata, s ciljem da se postojeća dobra praksa još više afirmiše i razmjenjuje između organizacionih jedinica zdravstvene ustanove,
- obavlja i druge poslove saglasno opštem aktu zdravstvene ustanove.

Član 63

Komisija za kvalitet i bezbjednost zdravstvenih usluga koja je imenovana u zdravstvenoj ustanovu saglasno propisima o sistemu poboljšanja kvaliteta, bezbjednosti i o akreditaciji u zdravstvu može obavljati poslove i zadatke i u oblasti zaštite prava pacijenata, a saglasno opštim aktima zdravstvene ustanove.

Komisija iz stava 1. ovog člana, u kontekstu odredbi ovog zakona, obavlja sljedeće poslove:

- prati, razmatra i predlaže mjere za unapređenje zaštite prava pacijenata na osnovu unutrašnje provjere kvalitete i bezbjednosti zdravstvenih usluga koji su propisani odgovarajućim akreditacijskim standardima i kriterijima,
- analizira i ocjenjuje primjenu predloženih mjera,
- saraduje sa Komisijom za prigovore pacijenata, uvezuje podatke o prigovorima pacijenata sa podacima o incidentima (nepovoljnim događajima) i sudskim postupcima u cilju upravljanja kliničkim i nekliničkim rizicima.

Član 64

Zdravstvene ustanove i privatne prakse obavezne su jednom u šest mjeseci dostavljati nadležnom zdravstvenom savjetu jedinice lokalne samouprave, kao i nadležnom zdravstvenom savjetu kantonalnog ministarstva zdravstva (u daljnjem tekstu: kantonalno ministarstvo), prema sjedištu zdravstvene ustanove odnosno privatne prakse, izvještaj o zaprimljenim i riješenim prigovorima pacijenata, uključujući i uvezivanje podataka o prigovorima sa podacima o incidentima (nepovoljnim događajima) i sudskim postupcima.

VI. ZDRAVSTVENI SAVJETI U JEDINICI LOKALNE SAMOUPRAVE I MINISTARSTVIMA ZDRAVSTVA

Član 65

U cilju ostvarivanja i unapređenja prava pacijenata osnivaju se zdravstveni savjeti jedinica lokalne samouprave, kantonalnog ministarstva i Federalnog ministarstva zdravstva (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo).

Član 66

Na nivou lokalne samouprave osniva se zdravstveni savjet koji broji najmanje osam članova iz reda zdravstvenih i nezdravstvenih struka.

Prilikom osnivanja savjeta iz stava 1. ovog člana poštovat će se princip odražavanja ravnopravne zastupljenosti oba spola.

Bliže određenje broja i sastava članova zdravstvenog savjeta, mandat, način izbora, kao i način finansiranja zdravstvenog savjeta određuje se statutom opštine.

Na osnovu javnog poziva, savjet iz stava 1. ovog člana imenuje opštinski načelnik i to, u pravilu, predstavnika iz redova pacijenata, mladih, jedinice lokalne samouprave, komora iz oblasti zdravstva, stručnih udruženja, udruženja za zaštitu prava pacijenata, sindikata, zdravstvenih ustanova odnosno privatnih praksi, crvenog krsta/križa s područja jedinice lokalne samouprave.

Član 67

Zdravstveni savjet obavlja sljedeće poslove:

- predlaže i evaluira provođenje zdravstvene zaštite na području jedinice lokalne samouprave,
- daje mišljenje na planove i programe zdravstvene zaštite za područje lokalne samouprave, te predlaže mjere za poboljšanje dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite na svom području,
- prati primjenu propisa na području jedinice lokalne samouprave koji se odnose na zaštitu prava i interesa pacijenata,
- organizuje obrazovne kurseve za građanstvo iz poznavanja materije o pravima pacijenata i postojeće legislative,
- daje preporuke za organizaciju kurseva u zdravstvenim ustanovama radi upoznavanja rukovodstva i zdravstvenih radnika s konceptom prava pacijenata, legislativom i odgovarajućim nužnim promjenama u zdravstvenim ustanovama,
- prati povrede pojedinačnih prava pacijenata na području jedinice lokalne samouprave,
- predlaže preduzimanje mjera za zaštitu i unapređenje prava pacijenata na području jedinice lokalne samouprave,

- bez odgađanja obavještava zdravstveni savjet u kantonalnom ministarstvu o slučajevima težih povreda prava pacijenata koje mogu ugroziti život ili zdravlje pacijenata,
- podnosi skupštini jedinice lokalne samouprave i kantonalnom ministarstvu godišnji izvještaj o svom radu,
- obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
- obavlja druge poslove određene ovim zakonom.

Zdravstveni savjet donosi poslovnik o svome radu kojim se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Član 68

Članovi zdravstvenog savjeta u svome radu obavezni su postupati tako da ne ugroze obavezu čuvanja službene tajne.

Član 69

U obavljanju poslova iz svoga djelokruga rada, zdravstveni savjet je ovlašten upozoravati, predlagati i davati preporuke.

Zdravstveni savjet je ovlašten nadležnim organima državne uprave, organima lokalne samouprave, nadležnim ministarstvima zdravstva, zavodima zdravstvenog osiguranja, zdravstvenim ustanovama, privatnim praksama, komorama iz oblasti zdravstva predlagati preduzimanje mjera za sprječavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju prava i interese pacijenata i zahtijevati izvještaj o preduzetim mjerama.

Član 70

U ostvarivanju društvene brige za zaštitu prava pacijenata, u okviru prava i obaveza na području kantona, kantonalni ministar osniva i imenuje zdravstveni savjet kantonalnog ministarstva.

Savjet iz stava 1. ovoga člana ima najmanje osam članova i to, u pravilu, predstavnike iz redova: pacijenata, mladih, kantonalnog ministarstva, komora iz oblasti zdravstva, stručnih udruženja, udruženja za zaštitu prava pacijenata, sindikata zdravstvenih ustanova odnosno privatnih praksi, crvenog krsta/križa s područja kantona.

Prilikom osnivanja savjeta iz stava 1. ovog člana poštovat će se princip odražavanja ravnopravne zastupljenosti oba spola.

Bliže određenje broja i sastava članova zdravstvenog savjeta iz stava 1. ovog člana, mandat, način izbora, kao i način finansiranja zdravstvenog savjeta određuje se propisom kantonalnog ministra.

Član 71

Zdravstveni savjet kantonalnog ministarstva obavlja sljedeće poslove:

- prati provedbu ostvarivanja prava pacijenata saglasno ovome zakonu,
- prati provedbu obrazovnih aktivnosti u vezi sa pravima pacijenata,
- raspravlja o izvještajima zdravstvenih savjeta jedinica područne lokalne samouprave,
- daje mišljenja, preporuke i prijedloge nadležnim organima o utvrđenom stanju na području djelokruga rada zdravstvenih savjeta jedinica lokalne samouprave,
- predlaže preduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sistema zaštite i unapređenja prava pacijenata u kantonu odnosno Federaciji,
- daje inicijative za donošenje propisa kojima se unapređuju prava pacijenta, te mišljenje na propise iz ove oblasti koje pripremaju nadležni organi vlasti na svim nivoima,
- saraduje sa organima i organizacijama iz oblasti zaštite i unapređenja prava pacijenata u Federaciji,
- podnosi kantonalnom ministru zdravstva godišnji izvještaj o svom radu,
- obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
- obavlja i druge poslove koje mu dodjeli kantonalni ministar u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Zdravstveni savjet iz stava 1. ovoga člana donosi poslovnik o svome radu kojim se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Član 72

Članovi zdravstvenog savjeta kantonalnog ministarstva u svome radu obavezni su postupati tako da ne ugroze dužnost čuvanja službene tajne.

Član 73

U ostvarivanju društvene brige za zaštitu prava pacijenata, u okviru prava i obaveza na teritoriji Federacije, federalni ministar osniva i imenuje zdravstveni savjet Federalnog ministarstva.

Savjet iz stava 1. ovoga člana ima najmanje osam članova i to, u pravilu, predstavnike iz redova: pacijenata, mladih, Federalnog ministarstva, komora iz oblasti zdravstva, stručnih udruženja, udruženja za zaštitu prava pacijenata, sindikata zdravstvenih ustanova odnosno privatnih praksi, crvenog krsta/križa sa teritorije Federacije. Prilikom osnivanja savjeta iz stava 1. ovog člana poštovat će se princip odražavanja ravnopravne zastupljenosti oba spola.

Bliže određenje broja i sastava članova zdravstvenog savjeta iz stava 1. ovog člana, mandat, način izbora, kao i način finansiranja zdravstvenog savjeta određuje se propisom federalnog ministra.

Član 74

Zdravstveni savjet Federalnog ministarstva obavlja sljedeće poslove i zadatke:

- prati provedbu ostvarivanja prava pacijenata saglasno ovome zakonu,
- koordinira sve aktivnosti u oblasti provedbe obrazovnih programa iz zaštite prava pacijenata za građanstvo i zdravstvene ustanove,
- raspravlja o izvještajima zdravstvenih savjeta kantonalnih ministarstava,
- daje mišljenja, preporuke i prijedloge nadležnim organima o utvrđenom stanju na području djelokruga rada zdravstvenih savjeta kantonalnih ministarstava,
- predlaže preduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sistema zaštite i unapređenja prava pacijenata u Federaciji odnosno Bosni i Hercegovini,
- daje inicijative za donošenje propisa kojima se unapređuju prava pacijenta, te mišljenje na propise iz ove oblasti koje pripremaju nadležni organi vlasti na svim nivoima,
- saraduje sa organima vlasti u Bosni i Hercegovini i domaćim i međunarodnim organizacijama iz oblasti zaštite i unapređenja prava pacijenata u Federaciji, Bosni i Hercegovini odnosno inostranstvu,
- podnosi federalnom ministru godišnji izvještaj o svom radu,
- obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
- obavlja i druge poslove koje mu dodjeli federalni ministar u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Član 75

Osiguranja primjene i praćenja poštivanja prava pacijenata prati i nadležna zdravstvena inspekcija, zavodi zdravstvenog osiguranja, kao i institucija ombudsmena, te predlažu mjere za unapređenja stanja u ovoj oblasti, kao i otklanjanje uočenih nedostataka, u smislu svojih nadležnosti utvrđenih posebnim zakonima.

VII. KAZNE NE ODREDBE

Član 76

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 15.000,00 KM kaznit će se za prekršaj zdravstvena ustanova ako:

- 1) uskraćuje pravo pacijentu na dostupnost zdravstvene zaštite (Član 7. ovog zakona);
- 2) ne pruži sve vrste informacija iz čl. 8. i 9. ovog zakona;
- 3) uskrati pravo pacijentu na obavještenje iz čl. 10., 11. i 12. ovog zakona;
- 4) prilikom odbijanja prijema obavještenja od strane pacijenta postupi suprotno odredbi čl. 13., 14. i 15. ovog zakona;
- 5) uskrati pravo pacijentu na slobodan izbor doktora medicine odnosno doktora stomatologije, kao i slobodan izbor predloženih medicinskih postupaka i mjera (Član 16. ovog zakona);
- 6) uskrati pravo pacijentu na samoodlučivanje i pristanak (čl. 17. do 22. ovog zakona);
- 7) postupi suprotno volji pacijenta iz čl. 23. i 24. ovog zakona;
- 8) povrijedi pravo pacijenta na povjerljivost informacija i privatnost iz čl. 25. i 26. ovog zakona odnosno pravo na tajnost iz člana 27. ovog zakona;
- 9) povrijedi lično dostojanstvo pacijenta iz člana 30. ovog zakona;
- 10) povrijedi pravo pacijenta na sprječavanje i olakšavanje patnji (Član 31. ovog zakona);
- 11) stavi pacijenta na listu čekanja određenih zdravstvenih usluga suprotno članu 32. ovog zakona ili mu uskrati prethodno pisano obavještenje o stavljanju na listu čekanja, kao i informaciju o svojoj rednoj poziciji na toj listi (Član 32. ovog zakona);
- 12) ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju odnosno ispravke ili brisanje teksta koji pacijenta pogrešno ili subjektivno opisuju kao ličnost ili dio teksta koji je materijalno netačan odnosno ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju nakon smrti pacijenta njegovim nasljednicima (čl. 33. i 36. ovog zakona);
- 13) ne vodi uredno medicinsku dokumentaciju, ne omogući pacijentu pravo uvida u medicinsku dokumentaciju, ili raspolaže sa medicinskom dokumentacijom suprotno odredbi člana 34. ovog zakona;
- 14) obavlja medicinska, naučna i druga istraživanja nad pacijentom, kao i učestvovanje u medicinskoj nastavi pacijenta suprotno odredbama čl. 38. i 39. ovog zakona;

15) pacijenta ne informiše o preventivnim mjerama i očuvanju zdravlja iz člana 40. ovog zakona;
16) ne riješi po prigovoru pacijenta na način i u rokovima utvrđenim članom 41. ovog zakona;
17) pacijentu ne omogući prehranu u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi u skladu sa njegovim svjetonazorom, kao i održavanje ličnih kontakata (čl. 45. i 46. ovog zakona).
18) ne izvještava nadležni zdravstveni savjet jedinice lokalne samouprave, kao i nadležni zdravstveni savjet kantonalnog ministarstva zdravstva o podnijetim i riješenim prigovorima pacijenata (Član 64. ovog zakona).
Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 500,00 do 3.000,00 KM i odgovorno lice u zdravstvenoj ustanovi.
Za prekršaj iz stava 1. tač. 2), 3), 4), 5), 6), 7), 8), 10), 11), 12), 13), 15), 16) i 18) ovoga člana kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 300,00 do 1.500,00 KM i nosilac odobrenja za privatnu praksu.
Pored novčane kazne, počiniocu prekršaja iz stava 1. ovog člana može se izreći zabrana vršenja djelatnosti u periodu do šest mjeseci, a s ciljem sprječavanja budućeg činjenja prekršaja.

Član 77

Novčanom kaznom u iznosu od 250,00 do 1.500,00 KM kaznit će za prekršaj zdravstveni radnik ako:

- 1) na zahtjev pacijenta uskrati informacije odnosno obavještenje (čl. 8., 9, 10, 11. i 12. ovog zakona);
- 2) prilikom odbijanja prijema obavještenja od strane pacijenta postupi suprotno odredbi čl. 13., 14. i 15. ovog zakona;
- 3) preduzme medicinsku mjeru nad pacijentom bez njegovog pristanka, osim u slučajevima kada bi nepreduzimanje medicinske mjere ugrozilo život i zdravlje pacijenta (čl. 17. i 18. ovog zakona);
- 4) postupi suprotno odredbama čl. 20. do 24. ovoga zakona;
- 5) povrijedi pravo pacijenta na povjerljivost informacija i privatnost iz čl. 25. i 26. ovog zakona, odnosno tajnost podataka iz čl. 27., 28. i 29. ovog zakona, kao i pravo na lično dostojanstvo i privatnost iz člana 30. ovog zakona;
- 6) ne vodi uredno, tačno i blagovremeno medicinsku dokumentaciju (Član 34. stav 1. ovog zakona);
- 7) u slučaju samovoljnog napuštanja zdravstvene ustanove od strane pacijenta postupi suprotno članu 37. ovog zakona;
- 8) ne informiše pacijenta o preventivnim mjerama i očuvanju njegova zdravlja (Član 40. ovog zakona);
- 9) obavlja i druge radnje suprotno odredbama ovog zakona, kao i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Član 78

Novčanom kaznom u iznosu od 50,00 do 500,00 KM kaznit će za prekršaj pacijent ako ne ispunjava svoje obaveze i odgovornosti utvrđene čl. 51., 52., 57., 58. i 59. ovog zakona.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 79

Opštinski načelnik, kantonalni ministri i federalni ministar će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona imenovati zdravstvene savjete.

Član 80

Podzakonski akti iz člana 19. stav 5., člana 20. stav 3., člana 70. stav 4. i člana 73. stav 4. ovog zakona donijet će se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Član 81

Zdravstvene ustanove dužne su u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona uskladiti svoje opšte akte i poslovanje sa odredbama ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, te imenovati Komisiju iz člana 61. ovog zakona.

Član 82

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje primjena odredbi Član 26, Član 28. stav 5. i čl. 29., do 34. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/97).

Član 83

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".